

**UDRUŽENJE UNIVERZITETSKIH NASTAVNIKA
I DRUGIH NAUČNIH RADNIKA SRBIJE**
Organizacija nastavnika stranih jezika na neofilološkim fakultetima
UDRUŽENJE NAUČNIH I STRUČNIH PREVODILACA SRBIJE

TERMINOLOGIJA

NAČELA, NORMIRANJE, USAGLAŠAVANJE RADA

Zbornik radova

Urednik
NADEŽDA VINAVER

PREVODILAC
Beograd, 1988.

Jasna Vlajić-Popović, Beograd

NEKI PROCESI NASTAJANJA TERMINA

Prevođenje termina, tj. specifičnih naziva za neke pojmove, pojave ili predmete, predstavlja jedan od najstarijih i većito aktuelnih problema u prevodilačkom radu.

Iako su vekovima i na svim meridijanima rešavane i rešene na hiljade konkretnih problema ove vrste, pred prevodiocima i danas svakodnevno iznova iskrsava pitanje kako prevesti neki naziv koji postoji u jeziku sa koga se prevodi, a jezik na koji se prevodi ga ne poznaje. Do odgovora, tj. rešenja može se doći na više načina, a rezultati će zavisiti kako od strukture i izražajnih mogućnosti jezika na koji se prevodi, tako i od umešnosti i truda prevodioca.

U dodiru dva naroda koji se nalaze na različitom stupnju kulturnog, tj. tehničkog razvitka, nužno dolazi do prenošenja znanja i iskustva, i to tako što je, osim u slučaju retkih izuzetaka, razvijenija kultura davalac, a manje razvijena primalac dobara kako materijalne, tako i duhovne kulture. Istorija je pokazala da među ovim drugim važno mesto zauzima jezik, odnosno bogaćenje koje on doživljava pod uticajem jezika davaoca. Od slučaja do slučaja, već prema kulturno-istorijskim prilikama, razlikovale su se oblasti ljudskog iskustva čija je terminologija (kao i obična leksika) preuzimana, ali bez obzira na pojedinačne realizacije dodira, na vreme i prostor na kome je do njega dolazilo, osnovni principi preuzimanja bili su i ostali isti. Bilo da se radi o filozofskoj, religioznoj, naučnoj ili tehničkoj terminologiji, principi stvaranja novih, dotad nepostojećih termina (kao i obične leksike) u jeziku primaocu ne razlikuju se od slučaja do slučaja.

Ovde ćemo ih pobrojati sa osvrtom na neke primere iz savremenog srpskohrvatskog jezika, a zatim ćemo dva, od ukupno četiri principa o kojima govorimo, detaljnije ilustrovati primerima preuzimanja iz grčkog u latinski i iz grčkog u staroslovenski. Preuzimanja koja su se zbila u prvom paru jezika značajna su za obrazovanje evropske kulturne leksike, posredno i naše, a ona do kojih je došlo u slučaju druga dva jezika, najdirektnije su uticala na našu savremenu jezičku situaciju.

Jedan od načina preuzimanja nazivâ, najjednostavniji za prevodioca, ali najmanje u duhu jezika na koji se prevodi, jeste stvaranje *tudica*, tj. prenošenje termina u onom fonetskom i morfološkom liku

u kome se on javlja u jeziku davaoca, uz minimum neophodnih adaptacija. Takve su reči, tj. termini koje mi danas u jeziku osećamo kao strane: *radio*, *avion*, *terminal*, *dizajn*, koji potiču iz savremenih stranih jezika, ili neologizmi skovani na osnovu grčkog i latinskog: *barometar*, *televizija*, *dinamo*.

Kada se tuđice toliko odomaće u jeziku da se uklope u njegovu strukturu i postanu deo njegove istorije, razvijaju semantičke porodice i počnu da prelaze granice gramatičkih kategorija (što je proces koji često traje vekovima), pa se više ne osećaju kao *corpus alienum* u jeziku primaocu, one postaju *pozajmljenice*, reči čije se strano poreklo može utvrditi samo etimološkom analizom. Takve su u srpskohrvatskom reči kao *račun*, *bosiljak*, *rotkva* koje su preuzete iz balkanskog latiniteta, *pop*, *monah*, *hiljada* — iz grčkog, ili *sat*, *boja*, *kat* — iz turskog.

Ova dva načina preuzimanja reči koji se svode na usvajanje aloglotske leksike samo smo pomenuli radi celovitosti slike, a akcentat stavljamo na dva vida bogaćenja jezika kojima se novi nazivi grade idioglotskim sredstvima, ali ne spontano, već pod impulsima, tj. prema modelima iz drugog jezika. Tako se stvaraju *prevedenice* i *semantičke pozajmljenice*.

Prevedenice nastaju ugledanjem na model u drugom jeziku i najčešće predstavljaju oznake za pojmove dotad nepoznate u datom jeziku. Identifikovanje prevedenica, odnosno njihovo razlikovanje od nasleđene idioglotske leksike omogućavaju proučavanja istorije reči, istorijska semantika i opšte istorijske činjenice relevantne za narod o čijem je jeziku reč i za njegove susede.¹ Primeri savremenih prevedenica u srpskohrvatskom su *neboder* engl. *scyscraper* (njegov sinonim *oblakoder*, iako u osnovi engleski termin, po svojoj prilici je pre-

¹ Ovim problemom kod nas se bave Lj. Crepajac u člancima koje pominjemo u ovom radu: *Prilog proučavanju grčkih semantičkih pozajmljenica i prevedenica u srpskohrvatskom*, Živa antika XXVIII/1—2, Skoplje 1978, 75—84; *Značaj grčkih prevedenica i semantičkih pozajmljenica za obrazovanje evropske kulturne leksike*, Živa antika XXX/1—2, Skoplje 1980, 87—93; *Prilog proučavanju grčkih modela latinske leksike*, Živa antika XXXI/1—2, Skoplje 1981, 97—107; *Poreklo i onomasiologija nekih političko-administrativnih termina. Prilozi za istoriju reči*, Zbornik Filozofskog fakulteta XV-1, Beograd 1985, 33—41; *Noviji pravci istraživanja u istoriji naše reči. Ogljed za jedan rečnik*, Letopis Matice srpske, god. 161. jul—avgust 1985, knj. 436, sv. 1—2, str. 116—125; zatim Ž. Mujlajić, *Tipologija jezičnog kalka*, Radovi Filozofskog fakulteta, Zadar 1967/1968, 5—18; V. Vinja, *Calque linguistique u hrvatskom jeziku Marka Marulića*, Zbornik radova Filozofskog fakulteta 1. Zagreb 1951, 547—566; S. Fabić, *Njemačke prevedenice u hrvatskom ili srpskom jeziku*, Leksikografija i leksikologija — zbornik radova, Novi Sad—Beograd 1984, 9—14, u kome se osvrće na dosad najobimniju pojedinačnu studiju posvećenu pitanju prevedenica u savremenom sh. jeziku, M. Rammelmeyer, *Die deutschen Lehnübersetzungen im Serbokroatischen*, Wiesbaden 1975. Za proučavanje istorije srpskohrvatskog jezika dragocena je i monografija R. Zetta *Beiträge zur Geschichte der Nominalkomposita im Serbokroatischen. Die altserbische Periode*, Köln—Wien 1970.

vedenica prema nem. *Wolkenkratzer*), pojačalo nem. *Verstärker*, kukičati nem. *häkeln*.²

Semantičke pozajmljenice nastaju tako što reč koja je već postojala u jeziku primaocu dobija novo, specifično značenje prema modelu u jeziku davaocu, zadržavajući pri tom i svoje osnovno, prvobitno značenje. Tako je sh. *prosek* »uski otvor na nečemu što je presečeno; proselina, raselina u brdskom terenu« pod uticajem nem. *Durchschnitt* dobilo i tehničko značenje »srednja vrednost«, imenica *tečaj* »tok, tečenje« preuzela je od fr. *cours* (najverovatnije posredstvom nem. *Kurs*) značenje »kraća obuka za sticanje osnovnih znanja iz neke oblasti«, dok je nomen agentis *računar* »čovjek koji vodi račune, računovođa; čovek koji računa, matematičar« postao i nomen instrumenti »mašina koja računa, elektronski mozak«, tako što je »pozajmio« novo značenje od engl. *computer*.

Pogledajmo kako se ovakva analiza može primeniti na latinski jezik, koji se, gotovo po pravilu, ugledao na grčke modele.

Bez obzira na spor oko autorstva prevoda grčkog filozofskog termina οὐσία (<*οντ-ια) latinskim *essentia*,³ on ostaje kao primer dobro skovane prevedenice (što se može reći i za naš odgovarajući termin *suština*). Za označavanje ovog istog pojma kasnije je u latinskom upotrebljavana druga prevedenica, *substantia* »existence, réalité« prema gr. ὑπόστασις »substance, c. à d. réalité par opp. à φάντασμα, čija se grčki pridev ἰσοϋσιος prevodi latinskim *consubstantialis*.

Jedan od važnih filozofskih pojmova čiji je naziv preveden sa grčkog na latinski je συνείδησις, lat. *conscientia* (koje je dalje prevedeno na nem. *Gewissen*, dok je slov. съвѣсть, sh. *svest* načinjeno neposredno prema grčkom modelu). Iz dugog niza filozofskih i opštekulturnih termina koji su sa grčkog prevedeni na latinski izdvojili bismo još: gr. εἰσαγωγή, lat. *introductio* (cf. nem. *Einführung*, sh. *uvod*), gr. πρόληψις, lat. *anticipatio*, gr. περίστασις, lat. *circumstantia*, gr. κύχσις, lat. *confusio*, gr. σύνθεσις, lat. *compositio*, gr. ὑπόθεσις, lat. *suppositio*, gr. διάθεσις, lat. *dispositio*, gr. πρόλογος, lat. *praefatio*, gr. τὸ λεξικόν (sc. βιβλίον), lat. *dictionarium* (cf. nem. *Wörterbuch*, kao i slobodne prevode, sh. *rečnik*, rus. словарь), gr. τὰ χρονικά (sc. βιβλία), lat. *annales* (sc. *libri*, cf. nem. *Jahrbücher*), gr. ἐγχειρίδιον (sc. βιβλίον), lat. *manuale* (cf. nem. *Handbuch* i sh. slobodni prevod *priručnik*) itd.

U gramatičkoj terminologiji nalazimo obilje semantičkih pozajmljenica koje su iz grčkog preuzete u latinski, a zatim iz njega, sa

² Posebno je zanimljiv slučaj prevedenice *rukopis*. U Skokovom *Etimolojskom rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* (III, 170 s. v. *ruka*) ona je opisana kao [novija] »prevedenica od *manuscriptum*=*Handschrift*«, dok je Lj. Crepajac, *Grčki modeli...*, cf. napomenu br. 1) pokazala da ne može biti govora o uticaju nemačkog jezika jer se reč *rokopisanie* javlja još u *Suprasalskom kodeksu* (469, 23), pa njenim uzorom treba smatrati gr. χειρόγραφον. Rammelmayer, međutim, razdvaja dva značenja ovog termina: 1° »Das mit der Hand Geschriebene, Manuscript« i 2° »Schreiben mit der Hand«, pa prvo smatra starom prevedenicom iz grčkog, a drugu novom, evropskom kulturnom reči preuzetom prema nemačkom uzoru (Ramm. 274).

³ Detaljno o ovome cf. Lj. Crepajac, *Grčki modeli...*, 101 str. (vidi napomenu br. 1).

širenjem gramatičke nauke, i dalje, u ostale evropske jezike, kao tuđice ili prevedenice. Latinska imenica *casus* »padanje« po ugledu na istoznačnu grčku reč πτώσις, koja je pored toga imala i značenje »padež« (preuzeto, inače, iz kockarskog žargona), i sama se specijalizovala u gramatički termin. Ona je bila uzor po kome je načinjeno nem. *Fall*, sh. *padež* itd.

Slično su nastali i drugi gramatički termini. Gr. πτώσις ὀρθή dalo je lat. *casus rectus* (tj. nominativ), za razliku od πτώσις πλαγίαι, lat. *casus obliqui* (cf. sh. *kosi padeži*), kao i nazive pojedinih padeža: gr. ονομαστική lat. *nominativus* (cf. rus. именительный), gr. γενική, lat. *genetivus* (cf. rus. родительный), gr. δοτική, lat. *dativus* (cf. rus. дательный), gr. κλητική, lat. *vocativus* (cf. rus. звательный). Posebno je zanimljiv slučaj akuzativa, padeža koji se u grčkom zove αἰτιατική (sc. πτώσις), od glagola αἰτιάομαι »tvrditi, iskazati; kriviti, tužiti«, a kome odgovara lat. *accusare*, koji, za razliku od grčkog, ima samo značenje »kriviti, tužiti«. Tako je po analogiji sa nazivima ostalih padeža nastalo i lat. *accusativus* (cf. rus. вынительный), iako se njime ne označava nikakva krivica niti optuživanje.

Znatan broj prevedenica čine matematički termini, posebno geometrijski: gr. ὀρθή γραμμή, lat. *recta linea* (cf. sh. *pravá*), gr. ὀρθογώνιος (adj.+subst.), lat. *rect(i)angulus* (cf. nem. *Rechteck*, sh. *prav ugao*), gr. τρίγωνον, lat. *triangulus* (cf. nem. *Dreieck*, sh. *trougao*), itd. do gr. πολύγωνον, lat. *mult(i)angulus* (cf. nem. *Vieleck*, sh. *mnogougao*) itd.

Kompletan pregled oblasti duhovnog i društvenog života čija specifična leksika u latinskom jeziku nosi tragove prevođenja ili pozajmljivanja značenja iz grčkog, ovde nije moguće napraviti. Da bismo još jednom naglasili njihovu raznovrsnost i brojnost, pomenućemo još *societas humana*, kojim je Ciceron preveo Platonov izraz ἀνθρωπινή κοινωνία, *veriloquium* za gr. ἐτυμολογία, lat. *traduco*, *traductio* prema gr. μετάγω, μεταγωγή (cf. sh. *prevesti*, *prevod*), lat. *inscriptio* od gr. ἐπιγραφή (cf. nem. *Inschrift*, sh. *natpis*), lat. *descriptio* od gr. καταγραφή (cf. nem. *Beschreibung*, sh. *opis*), lat. *illuminare* od gr. ἐμφορίζω (cf. stvn. *inliuhten*, engl. *enlighten*), lat. *inlex* od gr. ἄνομος (cf. stsl.ov. безаконь), lat. *legisdoctor* od gr. νομοδιδάσκαλος (cf. stsl.ov. законоучитель), lat. *homicida* od gr. ἀνθρωποκτόνος (cf. stsl.ov. човекоубица), lat. *comprehendo* od gr. συλλαμβάνω (cf. sh. *shvatam*), lat. *lucifer* (kod Lukrecija, Cicerona, Ovidija) prema gr. φωσφόρος »svetlonoša«,⁴ (kod Platona i Euripida), lat. *sacrilegium* od gr. ἱεροσυλία (cf. stsl.ov. свештенокрадство i светотатьство), kao i nepregledni niz semantičkih pozajmljivanja iz grčkog jezika, kome su latinski pesnici, pored prevođenja, pribegavali kao nepresušnom izvoru bogaćenja svog jezika i stila. Da pomenemo samo Vergilijevo *abies* »brod, lađa« (inače »jela, jelovina«) prema Euripidovom ἑλάτη »jela; lađa« (inače »omorika; veslo od jelovine; čamac«), lat. *honos* »žrtva« (inače »čast, počast«) prema gr. τιμή, čije se osnovno značenje »čast, poštovanje« dalje razvilo u

⁴ Posebno je zanimljiva dalja semantička evolucija ovog epiteta koji su nosile grčke boginje Afrodita, Artemija, Heba i Hekata. U hrišćanskoj tradiciji on je poslužio kao prevod imena jevrejskog starozavetnog anđela *helel* »blistav, sjajan«, pa se tako dogodilo da je ovaj lepi epitet postao sinonim za otpadnika od Boga, sotonu i zlo, cf. Crepajac, *Grčki modeli...*, 106.

»način da se oda poštovanje Bogu, žrtva«, zatim lat. *cura* »ljubav, ljubljени« (inače »briga, služba, posao«) prema gr. μελετή »predmet pažnje, ljubav; dragi, dragana« itd.⁵

Mnogo vekova kasnije grčki jezik je još jednom bio u prilici da posluži kao uzor prema kome je stvarano bogatstvo jednog drugog jezika, staroslovenskog (a zatim i starosrpskog, staroruskog itd.).

Prevodeći crkvene tekstove sa grčkog na slovenski, Ćirilo i Metodije, kao i njihovi sledbenici i naslednici, pokazali su veliku umešnost u stvaranju prevedenica i semantičkih pozajmljenica, pre svega iz sfere apstraktnog mišljenja, ali i niza religijskih i političko-administrativnih termina koji su označavali institucije sa kojima se slovensko plemensko društvo po prvi put srelo u dodiru sa visokorazvijenom hrišćanskom vizantijskom državom.

Zanimljiv je primer naše reči *država*, čijem je osnovnom značenju »imanje, posed« pridodato i ono koje mi danas poznajemo, a koje je pozajmljeno od višeznačne gr. imenice κράτος »moć, vlast, državna vlast, država«. Ovo semantičko pozajmljivanje bilo je uslovljeno polisemijom gr. glagola κρατεῖν, koji, pored značenja »biti jak, moćan; zapovedati, vladati«, u novozavetnim tekstovima poznaje i ono »držati, držati čvrsto«.⁶

Neke složenice koje čine porodicu osnovne reči *država* primeri su pravih prevedenica: самодржатель < gr. αὐτοκράτωρ »onaj koji drži vlast, apsolutni vladar«, самодржавие < gr. αὐτοκράτεια »vladavina autokratora«, самодржавьнь < gr. αὐτοκράτης »koji se odnosi na samodrška«, самодржища < gr. αὐτοκράτειρα »koja drži vlast, koja ume da vlada«, kao i вседржатель (sh. *svedržitelj*) < gr. παντοκράτωρ »onaj koji drži sve«.

Veoma je zanimljiva i mreža semantičkog pozajmljivanja koja se isplela oko grčke imenice ἀρχή sa osnovnim značenjem »početak«, iz kojeg su se još u grčkom jeziku razvila, s jedne strane, filozofska značenja »poreklo, ishodište, prvi elemenat, princip«, a sa druge — političko značenje »prvo mesto u vlasti, vlast«. Pozajmljivanje značenja prvo se odigralo kod latinske reči *principium*, koja je, pored osnovnog »početak, ishodište«, pod uticajem polisemije grčkog ἀρχή,

⁵ Ove primere iznosi E. Steiner u svojoj disertaciji *Das Bedeutungslehnewort in Vergils Aeneis*, cf. Crepajac, *Grčki modeli...*, 106.

⁶ Lj. Crepajac (*Poreklo i onomasiologija...*, 36) upozorava na neispravnost shvatanja iznetog u Skokovom *Rječniku...*, I, 48 s. v. *držati* (cf. napomenu br. 2), po kome je sh. *država* prevedenica sa grčkog, i na osnovu toga što ova reč, pored značenja »država«, dugo čuva i ono staro »imanje, posed«, i s pravom je ubraja u semantičke pozajmljenice. U tom smislu valjalo bi preispitati i neke podele po kojima se reč *država*, očito u savremenom značenju, smatra slovenskim terminom (M. Grković, *Pravna i ekonomska terminologija ćirilskih povelja i pisama XII i XIII veka*, Zbornik Leksikografija i leksikologija, Novi Sad—Beograd 1984, 43). Na istom mestu slovenskim terminom se smatra i glagol *venčati*, koji je, bez obzira na postojanje idioglotske imenice *venac*, očito semantička pozajmljenica prema gr. στεφανος, tj. στεφανώω (cf. tumačenje obreda kod Skoka, *Rječnik...*, III, 591 s. v. *vijenac*, kao i prevedenice *пръвовѣньчъникъ* i *пръвовѣньчальнь* od gr. πρωτοστεφανος — Zett 250). Nešto dalje se »pečat slovenske starine« vidi i u glagolu *potpisati*, iako nas kulturno-istorijske prilike navode na zaključak da se i tu radi o prevedenici prema gr. υπογραφεῖν.

odnosno plurala *αἱ ἀρχαί*, dobila i značenje »prvi elementi, filozofsko načelo«. Na dalje širenje ovog termina iz latinskog u ostale evropske jezike na ovom mestu nema potrebe skretati pažnju.

Više vekova kasnije ista grčka reč pozajmila je sva svoja značenja slovenskim jezicima, tako da slovenska reč *начело*, pored svog osnovnog značenja »početak«, poznaje i nova, »princip« i »vlast«, što se vidi, sa jedne strane, na osnovu prideva *πρῶτοναρχεῖν* »prvobitni« za gr. *πρώταρχος*, kao i *родуначельникъ* (o Adamu), za gr. *γενάρχης*, a s druge strane, po oblicima *начелюбие* »vlastoljublje« za gr. *φιλαρχία* i *πρῶτοναρχεῖν* »vrhovna vlast« za gr. *πρωταρχία*, *πρῶτοναρχεῖν* »vođa« za gr. *πρώταρχος*, *живоначельникъ* »gospodar života« za gr. *ζωάρχος*, kao i *начело* »vlast«. Danas naša reč *начело* ima samo značenje »princip«, dok je prvobitno »početak« izgubila, a i sekundarno »vlast« je sačuvala samo u izvedenicama *начелник*, *начелство*, *начелништво*.

Pored velikog broja prevedenica iz religijske sfere, kao što su: *православнь* za gr. *ὀρθόδοξος*, *благословъ* za gr. *εὐλογία*, *откровение* za gr. *ἀποκάλυψις*, *благочытивъ* za gr. *εὐσεβής*, *preobraziti* za gr. *μεταμορφῶ*, *ангелообразнь* za gr. *ἀγγελοειδής*, *приснодѣвица* za gr. *ἀειπαρθενος*, *пятидесятница* za gr. *πεντηκοστή*, *рукоположьнь* za gr. *χειροτονητός*, *богоносць* za gr. *θεόφορος*, *oteloviti* i *ovaputiti* za gr. *ἐνσωματός*, *otelotvoriti* za gr. *σαρκοποιέω*, tj. *σωματοποιέω*, *благочытивъ* »milošrđe« za gr. *εὐπλαγχία*,⁷ *великосведетель* za gr. *μεγαλομάρτυς*, u staroslovenskom, odnosno starosrpskom nalazimo i obilje drugih naziva za apstraktne pojmove koji ukazuju na grčki arhetip: *бессловеснь* »nerazuman« prema gr. *ἄλογος* (samo imajući u vidu da u grčkom imenica *λόγος*, pored značenja »reč« (=stsl. слово), ima i ono »um«, koje slovenski ne poznaje, može se objasniti značenje domaće reči)⁸ *лѣтопись* prema gr. *χρονογραφία*, *величъство*, *величъствие* prema gr. *μεγαλότης*, *правомудрие* prema gr. *δικαιοφροσύνη*, *всѣмиръ* »celi svet, univverzium« prema gr. *κόσμος* »svemir«, a uz uticaj prideva *παγκόσμιος* »onaj koji se odnosi na svemir«,⁹ itd. Tu su i brojni državnopravni termini kao: *руководитель* prema gr. *χειραγωγός* i *руководъство* prema gr. *χειραγωγία*, *променути прѣвовѣньчыникъ* prema gr. *πρωτοστέφανος* (cf. *паромени* br. 6), *беззаконие* prema gr. *ἀνομία*, *законодавьць* prema gr. *νομοδότης*, *законохранитель* prema gr. *νομοφύλαξ*, *законоположьникъ* (i -положитель) prema gr. *νομοθέτης*, *отыцевубитель* prema gr. *πατροκτόνος*, *родословъ* prema gr. *γενεαλογία*, itd.

Navedeni primeri apstraktnih ili tehničkih termina koji su u određenim kulturno-istorijskim uslovima iz grčkog ušli u latinski, odnosno staroslovenski (i starosrpski) jezik — imaju za cilj da pokažu kako se odvija proces nastajanja prevedenica i semantičkih pozajmljenica koje su izvor neiscrpnog bogaćenja jednog jezika na polju termi-

⁷ Ovaj u osnovi religiozni termin razvio je novo, parodijsko značenje »briga za svoj stomak, za dobro svog stomaka, tj. za svoj lični, najuži interes«, cf. Crepajac, *Noviji pravci...*, 121.

⁸ Crepajac, *Noviji pravci...*, 119.

⁹ Crepajac, *Značaj grčkih...*, 89.

nologije, kao i leksike uopšte, pomoću stranih uzora, ali u sopstvenom duhu, a ne preuzimanjem tuđica. Prikazani mehanizmi imaju univerzalnu vrednost, pa se stoga mogu otkriti (proučavanjem postojećeg leksičkog fonda) ili primeniti (kad se ukaže potreba za stvaranjem novih termina za nove pojmove), na bilo kom jeziku, odnosno paru jezika koji se javljaju kao jezik davalac i jezik primalac.